

Primjena računovodstvenih politika u poslovanju Privredne banke Zagreb d.d.

Šimurina, Lea

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:290670>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-12**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Preddiplomski stručni studij

Poslovna ekonomija – smjer Računovodstvo i financije

**PRIMJENA RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA U
POSLOVANJU PRIVREDNE BANKE ZAGEREB D.D.**

Završni rad

Lea Šimurina

Zagreb, srpanj 2022.

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Preddiplomski stručni studij

Poslovna ekonomija – smjer Računovodstvo i financije

**PRIMJENA RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA U
POSLOVANJU PRIVREDNE BANKE ZAGEREB D.D.
APPLICATION OF ACCOUNTING POLICIES IN
MANAGEMENT OF PRIVREDNA BANKA ZAGREB D.D.**

Završni rad

Student: Lea Šimurina

JMBAG: 0067609332

Mentor: Prof. dr. sc. Ivana Mamić Sačer

Zagreb, srpanj 2022.

Lea Šimurina

Ime i prezime studenta/ice

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je _____ završni rad
(vrsta rada)

isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student/ica:

(potpis)

U Zagrebu, 14.07.2022.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Struktura rada	1
2. Pojam i značaj računovodstvenih politika za financijsko izvješćivanje	2
2.1. Definicija računovodstvenih politika	2
2.2. Uloga računovodstvenih politika u financijskom izvještavanju	4
2.3. Polazišta računovodstvenih politika.....	5
2.4. Utjecaj računovodstvenih politika na financijske izvještaje i poslovni rezultat	8
2.4.1. Računovodstvene politike na području dugotrajne materijalne imovine	9
2.4.2. Računovodstvene politike na području dugotrajne nematerijalne imovine	13
2.4.3. Računovodstvene politike na području zaliha.....	14
2.4.4. Računovodstvene politike na području financijske imovine i obveza	18
2.4.5. Računovodstvene politike na području dugoročnih rezerviranja.....	19
2.4.6. Računovodstvene politike na području priznavanja prihoda	20
3. Računovodstveni standardi kao podloga odabira računovodstvenih politika.....	21
3.1. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja	22
3.2. Hrvatski standardi financijskog izvještavanja	24
4. Računovodstvene politike na primjeru Privredne banke Zagreb d.d.	26
4.1. Osnovni podaci o Privrednoj banci Zagreb d.d.	26
4.2. Računovodstvene politike promatranog društva	27
4.2.1. Nematerijalna imovina	27
4.2.2. Materijalna imovina	30
4.3.3. Financijski instrumenti.....	32
4.3.4. Prihodi i rashodi	33
4.3.5. Rezerviranja	35
5. Zaključak.....	37
Popis literature	38
Popis slika	40
Popis tablica	40

1. Uvod

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet ovog završnog rada su računovodstvene politike, te način na koji se one odražavaju na poslovanje Privredne banke Zagreb d.d. Svako mikro, malo, srednje i veliko poduzeće ima obvezu sastavljanja godišnjih financijskih izvještaja. Godišnje financijsko izvješće sadrži temeljne financijske izvještaje, a to su račun dobiti i gubitka, bilanca, izvještaj o novčanim tokovima, izvještaj o promjenama vlasničke glavnice i bilješke uz financijske izvještaje. Temelj za sastavljanje bilješki uz financijske izvještaje su računovodstvene politike. Poduzeće ima pravo odabira računovodstvenih politika, te je to razlog zbog kojeg one moraju biti dodatno razjašnjene u bilješkama. Računovodstvene politike moraju biti u skladu s Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja.

Svrha ovog rada je definirati računovodstvene politike, te kroz primjer poduzeća prikazati njihov utjecaj na poslovanje poduzeća. Računovodstvene politike su važne za poduzeće jer njihov odabir može imati značajan utjecaj na poslovni rezultat poduzeća.

1.2. Struktura rada

Završni rad podijeljen je u pet poglavlja. Prvo poglavlje je uvod. U uvodu su opisani predmet i cilj rada, te sama struktura rada.

U drugom poglavlju je opisan pojam i značaj računovodstvenih politika, definicija i uloga računovodstvenih politika u financijskom izvještavanju, polazišta računovodstvenih politika, te način na koji računovodstvene politike utječu na poslovni rezultat poduzeća i njihove financijske izvještaje.

U trećem poglavlju su definirani računovodstveni standardi kao podloga odabira računovodstvenih politika, objašnjeno je što su Međunarodni standardi financijskog izvještavanja i Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, te su nabrojani.

U četvrtom poglavlju dani su osnovni podaci u Privrednoj banci Zagreb d.d., te su objašnjene najznačajnije računovodstvene politike u poslovanju izabranog poduzeća.

U petom, ujedno i posljednjem poglavlju, nalazi se zaključak završnog rada u kojem je osvrtno napisani rad. Iza zaključka slijedi popis literature, popis slika i tablica.

2. Pojam i značaj računovodstvenih politika za financijsko izvješćivanje

Za bolje shvaćanje računovodstvenih politika, u nastavku su definirani računovodstvo i politika.

„Računovodstvo se definira kao vještina bilježenja, razvrstavanja, skraćenog prikazivanja i interpretiranja u novčanom obliku izraženih poslovnih događaja i interpretiranje iz toga proizašlih rezultata“ (Žager K. et. al., 2016.: 20). Još je definiran i kao „jezik poslovanja“ i „jezik financijskog odlučivanja“. Računovodstvo se smatra uslužnom funkcijom u procesima poslovanja i upravljanja poduzećem, te kao takvo daje za rezultat sastavljene financijske izvještaje.

Svrha računovodstva je osiguravanje informacija menadžerima kako bi mogli kvalitetno upravljati poduzećem. Temeljni financijski izvještaji su račun dobiti i gubitka, bilanca, izvještaj o novčanom toku, izvještaj o promjeni glavnice, i bilješke uz financijske izvještaje, te oni pri sastavljanju moraju dati pouzdane informacije o poslovanju poduzeća. Financijskim izvještajima prikazuje se slika uspješnosti poduzeća.

Cilj računovodstva je sastavljanje vjerodostojnih financijskih izvještaja koji osiguravaju krajnjim korisnicima kvalitetne podatke o imovini, obvezama, kapitalu, prihodima, rashodima te poslovnom rezultatu.

Politika predstavlja način upravljanja gradom ili državom. Riječ politika potječe iz grčke *polis* što označava grad/državu. Politika se najčešće veže uz državne poslove, međutim ona danas označava postupke i metode s kojima se provode određene aktivnosti. Poslovna politika objedinjuje definirane ciljeve za određeno vrijeme, te ima osnovno značenje pri osnivanju i razvoju poduzeća. Svrhu poslovne politike definiraju osnivači poduzeća u početku, no ona se mijenja s razvojem poduzeća. Ciljevi poduzeća moraju biti jasno definirani, te vremenski određeni. Poslovna politika povezuje načela i mjerila kako bi se postigli zadani ciljevi.

2.1. Definicija računovodstvenih politika

„Računovodstvene politike prvi su se puta pojavile u Sjedinjenim Američkim Državama pedesetih godina“ (Žager K. et. al., 2008a: 130). Taj pojam se u Hrvatskoj pretežito veže za upotrebu Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja (MSFI), Hrvatskih standarda

financijskog izvještavanja (HSFI) i Međunarodnih računovodstvenih standarda (MRS). MRS-ovi se u Hrvatskoj primjenjuju od 1993. godine.

„Računovodstvene politike su posebna načela, osnove, dogovori, praksa i pravila koje primjenjuje poduzeće pri sastavljanju financijskih izvještaja“ (Barišić I. et. al., 2016.: 226). Njihov cilj je korektan prikaz kapitala, imovine, obveza te prihoda i rashoda, tj. korektan prikaz financijskog položaja, te uspješnosti poslovanja poduzeća.

Kada sastavlja financijske izvještaje, poduzeće mora primjenjivati prije svega Međunarodne standarde financijskog izvještavanja i Hrvatske standarde financijskog izvještavanja, te zakonske i porezne propise. Odabirom računovodstvenih politika utječe se na prikaz financijske uspješnosti, položaja i novčane tijekove. Menadžment ima posao odabira politike koja najbolje odgovara poduzeću za vjerodostojno prikazivanje financijskog položaja i rezultata poslovanja. Odluku o prihvaćanju politika donosi uprava poduzeća. S obzirom da je područje primjene računovodstvenih politika vrlo široko, menadžeri na svim razinama moraju biti uključeni pri kreiranju odluke o usvajanju računovodstvenih politika.

Temeljna zadaća računovodstvenih politika je:

- „pružiti osnovu za izradu financijskih izvješća koji osiguravaju informacije o financijskom položaju, uspješnosti poslovanja i promjeni financijskog položaja
- osigurati primjenu svakog zahtjeva iz primijenjenog Međunarodnog standarda financijskog izvještavanja i Međunarodnog računovodstvenog standarda
- odabrana računovodstvena politika mora omogućiti izradu temeljnih financijskih izvještaja na temelju obilježja iz općeprihvaćenih načela“ (Mijoč I., n.d.: 2, url).

Računovodstvene politike temelje se na načelima:

- „nastanka događaja
- neograničenosti vremenskog poslovanja
- opreznosti
- međusobne usporedivosti“ (Mijoč I., n.d.: 2, url).

Sukladno načelu nastanka događaja, transakcije se priznaju kada se dogode, a ne onda kada je novac stvarno isplaćen ili primljen. Načelo neograničenosti vremenskog poslovanja podrazumijeva da će poduzeće poslovati beskonačno dugo odnosno da neće značajno smanjivati svoj obujam poslovanja odnosno da neće biti prisiljeno ići u likvidaciju. Načelom opreznosti, prihod se priznaje kada je siguran, a rashod kada je to moguće. Načelom međusobne

usporedivosti financijski izvještaji iz jednog obračunskog razdoblja moraju se moći usporediti s financijskim izvještajima drugog obračunskog razdoblja.

2.2. Uloga računovodstvenih politika u financijskom izvještavanju

Odabir računovodstvenih politika važan je u aspektu posljedica njihovih primjena. Njihovim izborom može se utjecati na uspješnost poslovanja, a ujedno i na kvalitetu financijskih izvještaja. Pri sastavljanju financijskih izvještaja važno je omogućiti kvalitetne informacije jer se kvalitetnim informacijama sastavljaju kvalitetni financijski izvještaji. Najčešće se njihova kvaliteta sagledava samo kroz formalno stajalište, te se onda tu govori o prednostima te nedostacima bilančnih shema. Međutim, kvaliteta financijskih izvještaja treba biti razmotrena i s materijalnog stajališta. U tom slučaju neophodni čimbenik kvalitete su računovodstvene politike.

Formalni sadržaj financijskih izvještaja veže se uz samu formu izvještaja. Ta forma proizlazi iz bilančnih shema, te su one propisane ili predložene. Materijalni sadržaj prvenstveno se veže uz pojam računovodstvene procjene i politike, te određuje vrijednost pozicija prethodno određenih bilančnim shemama. Definišući materijalni sadržaj, računovodstvene politike izravno ili neizravno utječu na kvalitetu financijskih izvještaja. Sukladno tome, može se kazati da su temeljna komponenta kvalitete financijskih izvještaja upravo računovodstvene politike.

O poslovnoj politici govori se kada se govori o ostvarivanju ciljeva poduzeća. U funkciji ostvarivanja ciljeva poduzeća, odnosno ciljeva poslovne politike su i računovodstvene politike. Instrumenti i ciljevi računovodstvene politike moraju biti podčinjeni ostvarivanju glavnog cilja jer su računovodstvene politike jedan od alata za ostvarivanje poslovne politike. Odabir računovodstvenih postupaka uvijek mora biti zasnovan na definiranim višim ciljevima poslovne politike poduzeća.

Računovodstveni standardi određuju okvir odakle se biraju računovodstvene politike. Na taj način omogućuje se vrednovanje financijskih izvještaja, usporedba kretanja tih vrijednosti u pojedinom vremenskom periodu, usporedba s konkurentima u profesiji, kao i utvrđivanje kvalitete poslovanja poduzeća u odnosu na prosječne vrijednosti industrije. „Standardi financijskog izvještavanja nude za glavna područja imovine, obveza, prihoda i rashoda temeljna računovodstvena pravila priznavanja, naknadnog mjerenja te objave glavnih informacija koja se tiču primijenjenih računovodstvenih politika.“ (Žager K. et. al., 2016.: 150).

Cilj računovodstvenih politika je realniji prikaz financijskog položaja poduzeća i njegova uspješnost poslovanja na način da se financijskim izvještajima vjerodostojno prikazuje poanta ekonomskih događaja koji su prethodili njihovom sastavljanju. Uprava poduzeća odnosno menadžment odgovoran je pri odabiru i primjeni računovodstvenih politika, te je dužan voditi brigu da se njihovom primjenom ne podcjenjuje imovine i precjenjuju obveze, odnosno da ne dolazi do tihih pričuva ili skrivenih gubitaka.

2.3. Polazišta računovodstvenih politika

Da bi se osigurali kvalitetni financijski izvještaji, važno je obratiti pozornost na pravila za prezentiranje i sastavljanje financijskih izvještaja. Pri tome se najviše pozornosti pridaje računovodstvenim pretpostavkama i načelima ili konceptima. Najpoznatiji i svjetski priznat sustav računovodstvenih načela razvijen je u Sjedinjenim Američkim Državama, te je dobio status općeprihvaćenih načela (engl. *Generally Accepted Accounting Principles – GAAP*).

Sustav općeprihvaćenih računovodstvenih načela sastoji se od:

- „općeprihvaćenih koncepata,
- općeprihvaćenih načela,
- općeprihvaćenih postupaka“ (Žager K. et. al., 2008a: 113).

Općeprihvaćeni koncepti označavaju teorijske osnove za tumačenje financijskih izvještaja.

Općeprihvaćeni računovodstveni koncepti su:

- „koncept poslovnog subjekta,
- koncept stvarnog kontinuiteta ili vremenske neograničenosti poslovanja,
- koncept stabilne valute tj, stabilne novčane jedinice,
- koncept određenog vremena tj. obračunskog razdoblja“ (Žager K. et. al., 2008a: 114).

Koncept poslovnog subjekta jedan je od najvažnijih računovodstvenih pretpostavki. On se odnosi na subjektivitet poslovnog sustava kao zasebne cjeline. Podrazumijeva se da je poduzeće samostalno, te da je neovisno o drugim poduzećima. Pri sastavljanju financijskih izvještaja, prema ovom konceptu, uključuju se samo transakcije vezane za poduzeće, kao i za poslovanje poduzeća, te se trebaju odvojiti transakcije vlasnika kao i njegova imovina. Naprimjer, ako vlasnik poduzeća privatno posjeduje poslovni prostor, tada se taj prostor ne

smatra imovinom poduzeća, niti se troškovi režija tog poduzeća ne smatraju troškovima poduzeća.

Konceptom vremenske neograničenosti poslovanja, odnosno stvarnog kontinuiteta smatra se da će poduzeće poslovati u budućnosti bez osjetnog smanjenja opsega poslovanja. Samim time, smatra se da će poduzeće poslovati čak i s gubitkom sve dok postoji mogućnost ostvarivanja dobiti u budućnosti. Temeljem koncepta stvarnog kontinuiteta, cjelokupna imovina poduzeća smatra se budućom ekonomskom koristi, ali bez poštivanja te pretpostavke, imovina poduzeća trebala bi se tretirati kao rashod u obračunskom razdoblju.

Konceptom stabilne valute odnosno stabilne novčane jedinice, govori se o tome da je kupovna moć novčane jedinice nepromijenjena. Prema tome, ako se financijski izvještaji sastavljaju za određeno vremensko razdoblje, u slučaju inflacije ili deflacije, oni neće biti realni jer je kroz razdoblje došlo do promjene vrijednosti novca. To može iskriviti sliku financijske uspješnosti poduzeća, što zahtijeva ispravak odnosno ponovnu procjenu izvještajnih pozicija.

Koncept određenog vremena tj. obračunskog razdoblja podrazumijeva sastavljanje financijskih izvještaja u određenom vremenskom intervalu što može biti kalendarska ili poslovna godina, kvartal, mjesec i slično.

Općeprihvaćena načela pomažu u izvještavanju i bilježenju poslovnih aktivnosti. Računovodstvena načela temeljna su pravila, te se ona se moraju primjenjivati pri sastavljanju financijskih izvještaja. U pravilu se označavaju jednom ili dvije ključne riječi. Neka od načela su se pokazala korisnima stoga su stekla status općeprihvaćenih računovodstvenih načela:

Općeprihvaćena računovodstvena načela su:

- „načelo nabavne vrijednosti (troška nabave),
- načelo objektivnosti,
- načelo nastanka događaja (realizacije, stjecanja prihoda),
- načelo sučeljavanja prihoda i rashoda,
- načelo materijalnosti (značajnosti),
- načelo potpunosti,
- načelo dosljednosti (konzistentnosti),
- načelo opreznosti (razboritosti)“ (Žager K. et. al., 2008b: 108).

Načelo nabavne vrijednosti jedno je od najvažnijih tradicionalnih načela. Ono zahtijeva da poslovni događaji budu evidentirani po nabavnoj vrijednosti odnosno po trošku nabave. Osnova za definiranje troška nabave je novčani izdatak koji je stvarno nastao ili će tek nastati u slučaju kada se nabavlja određena imovina zbog plaćanja obveze. Prednost ovog načela je prilično lako određivanje troška nabave jer postoji knjigovodstvena dokumentacija u kojoj se nalazi stvarni iznos. Usprkos tome, glavni nedostatak je to što se na ovaj način ne prikazuje trenutna vrijednost.

Načelo objektivnosti je povezano s načelom nabavne vrijednosti jer se njime zahtijeva da se sastavljanje financijskih izvještaja temelji na objektivnim podacima. Objektivnim podacima, u tradicionalnom pristupu računovodstvu, priznaju se trošak nabave ili nabavna vrijednost. U suvremenom viđenju računovodstva, mnogo pažnje posvećuje se fer vrijednosti koja nije utemeljena u objektivnoj knjigovodstvenoj dokumentaciji niti u stvarnim troškovima nabave. Posljedica primjene ovog načela je postojanje knjigovodstvene dokumentacije.

Načelo nastanka događaja (realizacije, stjecanja prihoda) zahtijeva da se prihodi i rashodi priznaju u slučaju kada je nastao događaj odnosno kada su stvarno nastali, a ne onda kada je novac stvarno isplaćen ili primljen. Prihodi i rashodi se unose u financijske izvještaje onda kada su stvarno nastali, neovisno o tome da li je potraživanje na temelju kojeg je nastao prihod naplaćeno, odnosno da li je novac isplaćen. Kada prihodi nadmašuju rashode, poslovni rezultat se naziva dobit. Ta obračunska kategorija je rezultat te se znatno može razlikovati od stanja novca na žiroračunu.

Uz načelo nastanka događaja često se veže i načelo sučeljavanja prihoda i rashoda. Njime se utvrđuje rezultat poslovanja. Kategorije prihoda i rashoda je nužno usporediti jer je poslovni rezultat razlika prihoda i rashoda pri čemu treba voditi brigu da se uspoređuju samo oni koji se nalaze u istom obračunskom razdoblju.

Načelo materijalnosti zahtijeva sadržavanje svih značajnih informacija u financijskim izvještajima jer izostavljanjem značajne informacije može se dovesti do krive prosudbe ili odluke, te je bitno da se stvori realna slika o poslovanju poduzeća. Iznimno se dopušta odstupanje od pravila čija bi upotreba stvorila probleme kod financijskog izvještavanja.

Načelo potpunosti usko je povezano za načelo materijalnosti. Njime se zahtijeva da u financijskim izvještajima budu sadržane sve vjerodostojne informacije koje su potrebne pri ocjenjivanju poslovanja poduzeća.

Načelo dosljednosti jako je važno da bi financijski izvještaji bili kvalitetni. Njime se zahtijeva dosljedna primjena izabranih računovodstvenih politika za prilikom prezentiranja i sastavljanja financijskih izvještaja. Prema ovom načelu, poslovni događaji moraju se bilježiti prema unaprijed utvrđenim pravilima iz razdoblja u razdoblje.

Načelo opreznosti smatra se jednim od najznačajnijih računovodstvenih načela. Poslovanje u budućnosti je neizvjesno, stoga se očekuje od računovodstva da različitim odlukama smanji takvu neizvjesnost. Sukladno tome, prihode priznajemo kada su stvarno nastali tj. onda kada su zarađeni odnosno sigurni, dok rashode priznajemo kada su mogući. Drugim riječima, svrha načela opreznosti je prikazati što manji poslovni rezultat zbog neizvjesnosti u tekućem razdoblju, te prenijeti dio u buduće razdoblje kada bi moglo doći do poteškoća u poslovanju.

Općeprihvaćenim postupcima smatra se upotreba različitih metoda obrade podataka zbog dobivanja računovodstvenog izvještavanja i računovodstvenih informacija.

2.4. Utjecaj računovodstvenih politika na financijske izvještaje i poslovni rezultat

Na osnovu temeljnih financijskih izvještaja, računa dobiti i gubitka i bilance, ocjenjuje se uspješnost poslovanja poduzeća, kao i financijski položaj poduzeća. Financijski izvještaji su konačan proizvod računovodstvenog procesa. U njih su ugrađeni različiti postupci i metode koji različito utječu na prikazivanje vrijednosti u financijskim izvještajima. Područje djelovanja računovodstvenih politika je izbor između tih metoda i postupaka.

Koliki će biti utjecaj izbora računovodstvenih politika na financijske izvještaje zavisi od:

- „udjela određene pozicije u ukupnoj strukturi imovine, obveza, prihoda ili rashoda
- osnovnih obilježja izabrane metode (promatrane u oporitetu s neizabranim metodama)
- promatranog vremenskog razdoblja
- ostalih čimbenika“ (Žager K. et. al., 2008b: 124).

Prvi faktor, vezan za udjele ukupne strukture ukazuje na to da ne postoji popis računovodstvenih politika koje su jednako značajne u svim poduzećima. Hoće li neki postupak ili metoda imati važan utjecaj ovisi o tome jesu li primjenjivi na nekoj materijalno važnoj stavci. Određena računovodstvena politika za neko poduzeće može biti važna, dok za neko ne.

Utjecaj računovodstvenih politika na uspješnost poduzeća biti će definiran samo na onim područjima gdje računovodstvene politike imaju značajan utjecaj na vrijednost pozicija u financijskim izvještajima.

„Najznačajnije primjene računovodstvenih politika bile bi na području dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine, zaliha, financijske imovine i obveza, dugoročnih rezerviranja te priznavanja prihoda“ (Žager K. et. al., 2008a: 151).

2.4.1. Računovodstvene politike na području dugotrajne materijalne imovine

Dugotrajna materijalna imovina je imovina koja ima fizički oblik te je opipljiva kao naprimjer zgrade, postrojenja, oprema, zemljišta, vozila i slično. Može se steći kupnjom, izgradnjom, poslovnim spajanjima, financijskim najmom itd. Očekuje se da će biti korištena dulje od jedne godine. U velikom broju poduzeća čini značajniji dio vrijednosti njihove ukupne imovine. Njena namjena je da se koristi u proizvodnji određenih proizvoda, u isporuci usluga ili roba itd. Korištenjem dugotrajne materijalne imovine ona se troši stoga je potrebno na ovu vrstu imovine obračunavati amortizaciju. Amortizacija označava vrijednosni izraz postupnog trošenja imovine koji se onda prenosi na proizvode ili druge učinke. Računovodstvena politika amortizacije spada u najznačajnije računovodstvene politike s obzirom da se s iznosom obračunate amortizacije može utjecati na ukupne troškove poslovanja, a samim time i na rezultat poslovanja. Trošak nabave imovine je potrebno sustavno rasporediti tijekom njenog vijeka upotrebe stoga je bitna amortizacija.

„Iznos amortizacije se za svako razdoblje priznaje kao rashod, osim ako je taj iznos uključen u knjigovodstveni iznos druge imovine. Amortizirajući iznos potrebno je rasporediti sistematski tijekom vijeka upotrebe, dok ostatak vrijednosti i vijek upotrebe imovine treba preispitati barem jednom na kraju svake poslovne godine, te ako se očekivanja razlikuju od prethodnih procjena. Amortizacija imovine započinje kada je imovina spremna za upotrebu, a prestaje prije datuma kada je imovina razvrstana kao imovina za prodaju i datuma prestanka priznavanja imovine, ovisno koji je raniji“ (Žager K. et. al., 2008a: 153).

Odabrana metoda amortizacije trebala bi biti unutar očekivane potrošnje budućih ekonomskih koristi imovine od strane poduzeća, te izabranu metodu treba preispitivati barem jednom, na kraju svake financijske godine. Metode koje mogu biti korištene za sustavnu alokaciju

amortizirajućeg iznosa imovine tijekom određenog vijeka upotrebe su: linearna, progresivna, degresivna i funkcionalna metoda.

Utjecaj pojedinih metoda amortizacije na financijsku uspješnost poduzeća prikazan je u sljedećem primjeru.

Poduzeće Sladoled d.d. nabavlja novi stroj za proizvodnju sladoleda od poduzeća Strojevi d.o.o. Primljen je račun poduzeća Strojevi d.o.o. koji je u iznosu 130.000 kn. Primljen je račun poduzeća Prijevozi d.o.o. za prijevoz stroja u iznosu od 25.000 kn. Primljen je račun od poduzeća Montaže d.o.o. za montažu stroja koji je iznosa 45.000 kn. Stroj je predan u upotrebu 31.12.20xx. Procijenjeni vijek uporabe je 5 godina.

Nabavna vrijednost stroja je: Račun poduzeća Strojevi d.o.o. = 130.000 kn

+ Račun poduzeća Prijevozi d.o.o. = 25.000 kn

+ Račun poduzeća Montaže d.o.o. = 45.000 kn

= 200.000 kn

a) Linearna metoda

$$\text{Godišnja stopa amortizacije} = \frac{100\%}{\text{vijek upotrebe sredstava}} = \frac{100\%}{5} = 20\%$$

$$\text{Amortizacija} = \frac{\text{nabavna vrijednost} * \text{stopa amortizacije}}{100} = \frac{200.000 * 20}{100} = 40.000$$

Tablica 1 Linearna metoda amortizacije

Godina	Godišnja stopa amortizacije	Godišnji iznos amortizacije	Sadašnja vrijednost amortizacije
1	20	40.000	160.000
2	20	40.000	120.000
3	20	40.000	80.000

4	20	40.000	40.000
5	20	40.000	0
Ukupno	100	200.000	

Izvor: vlastita izrada prema Žager K. et. al., 2016.: 155

Godišnju stopu amortizacije i godišnji iznos amortizacije su izračunati pomoću gore navedenih formula. Neotpisani iznos vrijednosti stroja dobije se na način da se od početne nabavne vrijednosti, što je 200.000 kn, oduzima godišnji iznos amortizacije koji je u slučaju linearne metode isti za cijeli vijek trajanja.

b) Degresivna metoda

$$Amortizacija_{1. godina} = \frac{nabavna\ vrijednost * stopa\ amortizacije}{100}$$

$$= \frac{200.000 * 35}{100} = 70.000$$

$$Amortizacija_{2. godina} = \frac{200.000 * 25}{100} = 50.000$$

$$Amortizacija_{3. godina} = \frac{200.000 * 20}{100} = 40.000$$

$$Amortizacija_{4. godina} = \frac{200.000 * 15}{100} = 30.000$$

$$Amortizacija_{5. godina} = \frac{200.000 * 5}{100} = 10.000$$

Tablica 2 Degresivna metoda amortizacije

Godina	Godišnja stopa amortizacije	Godišnji iznos amortizacije	Sadašnja vrijednost amortizacije
1	35	70.000	130.000
2	25	50.000	80.000
3	20	40.000	40.000
4	15	30.000	10.000
5	5	10.000	0

Ukupno	100	200.000	

Izvor: vlastita izrada prema Žager K. et. al., 2016.: 155

Pri primjeni degresivne metode obračuna amortizacije stope se određuju na način da se u prvoj godini obračunava najviša stopa amortizacije, u ovom slučaju 35%, a u zadnjoj godini najniža, u ovom slučaju 5%, uz uvjet da su zbrojene stope po godinama jednake 100%. Drugim riječima, stopa amortizacije opada kroz vijek trajanja. Godišnji iznos amortizacije dobio se prema gore navedenoj formuli gdje je potrebno izračunati za svaku godinu izračunati posebno što nije slučaj u linearnoj primjeni obračuna amortizacije. Neotpisani iznos vrijednosti stroja dobije se na način da se od nabavne vrijednosti, u ovom slučaju 200.000 kn, oduzima godišnji iznos za prvu godinu od 70.000 kn, te se dalje od dobivene početne sadašnje vrijednosti oduzima nadolazeći godišnji iznos amortizacije sve dok se ne dođe do zadnje godine, odnosno nule.

c) Progresivna metoda

$$Amortizacija_{1. godina} = \frac{nabavna\ vrijednost * stopa\ amortizacije}{100}$$

$$= \frac{200.000 * 5}{100} = 10.000$$

$$Amortizacija_{2.godina} = \frac{200.000 * 15}{100} = 30.000$$

$$Amortizacija_{3.godina} = \frac{200.000 * 20}{100} = 40.000$$

$$Amortizacija_{4.godina} = \frac{200.000 * 25}{100} = 50.000$$

$$Amortizacija_{5.godina} = \frac{200.000 * 35}{100} = 70.000$$

Tablica 3 Progresivna metoda amortizacije

Godina	Godišnja stopa amortizacije	Godišnji iznos amortizacije	Sadašnja vrijednost amortizacije
1	5	10.000	190.000
2	15	30.000	160.000

3	20	40.000	120.000
4	25	50.000	70.000
5	35	70.000	0
Ukupno	100	200.000	

Izvor: vlastita izrada prema Žager K. et. al., 2016.: 155

Kod primjene progresivne metode amortizacije stope se obračunavaju obrnuto od degresivne metode, što znači da se u prvoj godini obračunava najniža stopa amortizacije, te u zadnjoj godini najviša stopa, ali uz uvjet da su zbrojene stope jednake 100%. Drugim riječima, stopa amortizacije raste kroz vijek trajanja. Baš kao i u prethodnom slučaju kod degresivne metode, godišnji iznos amortizacije dobio se na isti način, pomoću formule. Neotpisani iznos vrijednosti stroja dobije se na isti način kao i kod degresivne metode.

Primjenom pojedine metode amortizacije neposredno se utječe na troškove sadašnje vrijednosti te na iznos amortizacije. Razlike između ovih metoda obračuna amortizacije su u načinu raspoređivanja iznosa amortizacije tijekom korisnog vijeka upotrebe stroja. Na kraju pete godine knjigovodstvena vrijednost stroja je nula i stroj je otpisan. Poduzeće se mora držati načela dosljednosti te se jednom izabrana metoda amortizacije ne smije mijenjati zbog mogućnosti utjecaja na sadašnju vrijednost stroja kao i na troškove amortizacije.

2.4.2. Računovodstvene politike na području dugotrajne nematerijalne imovine

Dugotrajnom nematerijalnom imovinom smatra se imovina bez fizičkih obilježja, odnosno neopipljiva. Najčešći oblici su patenti, licencije, franšize, softveri, izdaci za razvoj i slično. Vijek korištenja je kao i kod dugotrajne materijalne imovine duži od jednog obračunskog razdoblja. Računovodstvene politike vrlo su slične kao i za dugotrajnu materijalnu imovinu. Računovodstveni tretman ovisi o načinu pribavljanja ove imovine. To može, kao i u slučaju materijalne imovine, biti kupnja, stjecanje prilikom poslovnih spajanja, ali i unutarnji razvoj itd. Kod početnog priznavanja ove imovine potrebno je utvrditi trošak nabave. Trošak nabave čini kupovna cijena nakon odbijanja popusta uvećana za nepovratne izdatke državi i druge izdatke koji su pripisani pripremi imovine za planiranu upotrebu. Imovina koja je spremna za upotrebu, mora se naknadno mjeriti, te je to ovisno o tome radi li se o imovini koja ima određeni ili neodređeni vijek upotrebe. Nematerijalna imovina koja ima ograničeni vijek upotrebe je imovina za koju je moguće odrediti korisni vijek upotrebe te se na nju obračunava amortizacija.

Ako za imovinu nije moguće odrediti vijek upotrebe, ona ne podliježe amortizaciji već se za nju provodi test umanjenja. Testom umanjenja utvrđuje se da li je knjigovodstvena vrijednost određene imovine veća od nadoknadivog iznosa. Nije dopušteno imovinu izražavati u vrijednosti koja je viša od nadoknadivog iznosa sukladno načelu opreznosti. Ako je vrijednost veća, potrebno ju je umanjiti na vrijednost koja se može nadoknaditi te dokumentirati nastanak gubitka od umanjenja imovine.

2.4.3. Računovodstvene politike na području zaliha

Zalihe kod mnogih poslovnih subjekata obuhvaćaju značajan dio kratkotrajne imovine poduzeća stoga je njihovo prezentiranje značajno pri utvrđivanju financijskog položaja poduzeća.

Zalihe su kratkotrajna materijalna imovina:

- „koja se drži zbog prodaje u redovnom toku poslovanja,
- koja se drži u procesu proizvodnje za navedenu prodaju ili
- u obliku materijala ili dijelova koji će biti utrošeni u procesu proizvodnje ili u postupku pružanja usluga“ (HSFI 10, t. 10.3.).

Ovisno o različitim oblicima u kojima ih nalazimo, subjekti vode sljedeće vrste zaliha:

- „zalihe sirovina i drugog materijala koji ulazi u supstancu gotovog proizvoda,
- zalihe rezervnih dijelova i drugog materijala koji ne ulazi u supstancu gotovih proizvoda,
- zalihe nedovršene proizvodnje i poluproizvoda,
- zalihe gotovih proizvoda,
- zalihe trgovačke robe i drugo
- kratkotrajnu biološku imovinu“ (HSFI 10, t. 10.3.).

Kao što to standardi određuju, vrijednost zaliha određuje se troškom nabave ili sukladno neto utrživoj vrijednosti, ovisi o tome što je povoljnije. Sukladno tim propisima, troškom nabave obuhvaćaju se troškovi kupnje (iznos koji se plaća dobavljači nakon odbitka popusta) i drugi troškovi nastali u postupku dovođenja zaliha u sadašnje stanje te na sadašnju lokaciju. Neto utrživa vrijednost je prema računovodstvenim standardima procijenjena prodajna cijena nastala

u redovnom tijeku poslovanja, umanjena za troškove dovršetka i procijenjene troškove neophodne za obavljanje prodaje.

U računovodstvu postoje dvije temeljne metode evidentiranja zaliha sirovine i materijala. To su evidentiranje po planskom i po stvarnom trošku nabave. One se razlikuju u području procesa nabave, uskladištenja i utroška zaliha. Kada se utrošak evidentira po planskom trošku nabave tada poduzeće mora procijeniti troškove nabave za planirani opseg nabave sirovina i materijala za svaku poslovnu godinu. U slučaju kada se zalihe sirovina i materijala evidentiraju po stvarnom trošku nabave tada se u procesu nabave i uskladištenja one evidentiraju u visini stvarnog troška nabave. Utrošak se evidentira po izabranoj metodi obračuna utroška zaliha sirovina i materijala. To su metoda FIFO (engl. *first in – first out*), metoda LIFO (engl. *last in – first out*), i metoda prosječnih ponderiranih cijena. Poduzeće je dužno koristiti istu metodu za sve vrste zaliha. Kod internog izvještavanja poduzeće može koristiti bilo koju metodu, dok se kod eksternog izvještavanja mora koristiti metodom FIFO ili metodom prosječnih ponderiranih cijena.

Metodom FIFO zahtijeva se da se stavka zaliha koja se prva kupila, prva i proda ili se prva upotrijebi u proizvodnji. Na taj način, na zalihama na kraju razdoblja ostaju one stavke koje su zadnje proizvedene ili zadnje kupljene. Prema metodi LIFO, stavke koje izlaze iz skladišta obračunavaju se po zadnjim ulaznim cijenama. Na taj način su na kraju razdoblja zalihe prikazane po prvim ulaznim cijenama. Pri korištenju metode prosječnog ponderiranog troška, utrošak se u tom slučaju evidentira po prosječnoj cijeni što znači da je potrebno pri svakom utrošku izračunati novu cijenu jer se ona mijenja ovisno o cijeni nove nabave. U uvjetima digitalizacije primjena ove metode je vrlo jednostavna. Za lakše razumijevanje navedenih metoda, u nastavku će biti obrađen primjer gdje će se usporediti utjecaj metode FIFO, metode LIFO i metode prosječnih ponderiranih cijena na nabavu materijala i proizvodnju proizvoda.

a) Metoda FIFO

Tablica 4 Obračun utroška primjenom metode FIFO

Datum	Opis	Količina			Cijena	Iznos (kn)		
		Ulaz	Izlaz	Stanje		Duguje	Potražuje	Saldo
01.06.	Početno stanje	100	-	100	160	16.000	-	16.000

05.06.	Utrošak	-	40	60	160	-	6.400	9.600
09.06.	Nabava	60	-	120	130	7.800	-	17.400
15.06.	Utrošak	-	60	60	160	-	9.600	7.800
15.06.	Utrošak	-	20	40	130	-	2.600	5.200
23.06.	Nabava	40	-	80	90	3.600	-	8.800
30.06.	Utrošak	-	40	40	130	-	5.200	3.600
30.06.	Utrošak	-	30	10	90	-	2.700	900
Ukupno	-	200	190	10	-	27400	26500	900

Izvor: vlastita izrada prema Gulin D. et. al., 2012.: 47

b) Metoda LIFO

Tablica 5 Obračun utroška primjenom metode LIFO

Datum	Opis	Količina			Cijena	Iznos (kn)		
		Ulaz	Izlaz	Stanje		Duguje	Potražuje	Saldo
01.06.	Početno stanje	100	-	100	160	16.000	-	16.000
05.06.	Utrošak	-	40	60	160	-	6.400	9.600
09.06.	Nabava	600	-	120	130	7.800	-	17.400
15.06.	Utrošak	-	80	40	130	-	10.400	7.000
23.06.	Nabava	40	-	80	90	3.600	-	10.600
30.06.	Utrošak	-	40	40	90	-	3.600	7.000
30.06.	Utrošak	-	30	10	130	-	3.900	3.100
Ukupno	-	200	190	10	-	27.400	24.300	3.100

Izvor: vlastita izrada prema Gulin D. et. al., 2012.: 48

c) Metoda prosječnih ponderiranih cijena

Tablica 6 Obračun utroška primjenom metode prosječnih ponderiranih cijena

Datum	Opis	Količina			Cijena	Iznos (kn)		
		Ulaz	Izlaz	Stanje		Duguje	Potražuje	Saldo
01.06.	Početno stanje	100	-	100	160	16.000	-	16.000

05.06.	Utrošak	-	40	60	160	-	6.400	9.600
09.06.	Nabava	60	-	120	130	7.800	-	17.400
15.06.	Utrošak	-	80	40	145	-	11.600	5.800
23.06.	Nabava	40	-	80	90	3.600	-	9.400
30.06.	Utrošak	-	70	10	117,5	-	8.225	1.175
Ukupno	-	200	190	10	-	27.400	26.225	1.175

Izvor: vlastita izrada prema Gulin D. et. al., 2012.: 46

Tablica 7 Utjecaj metoda FIFO, LIFO i PPC na financijski položaj poduzeća

Naziv pozicije	FIFO	LIFO	Prosječne ponderirane cijene
Ukupni prihodi	40.000	40.000	40.000
Ukupni rashodi	36.500	34.300	36.225
-trošak sirovina	26.500	24.300	26.225
-ostali rashodi	10.000	10.000	10.000
Dobit prije poreza	3.500	5.700	3.775
Vrijednost ukupno nabavljenih zaliha	27.400	27.400	27.400
Konačna vrijednost zaliha	900	3.100	1.175

Izvor: vlastita izrada prema Barišić I. et. al., 2016.: 232

Primjena različite metode obračuna utroška zaliha različito utječe na iskazivanje iznosa troškova sirovina, a posljedično i na financijski rezultat poduzeća. Kod primjene metode FIFO trošak sirovina upotrijebljenih u proizvodnji iznosi 26.500 kn, dobit prije oporezivanja 3.500 kn, a konačna vrijednost zaliha je 900 kn. Primjenom metode LIFO trošak sirovina u proizvodnji iznosi 24.300 kn, dobit prije oporezivanja 5.700 kn, a konačna vrijednost zaliha je 3.100 kn. Pri upotrebi metode prosječnih ponderiranih cijena, trošak sirovina upotrijebljenih u proizvodnji je 26.225 kn, dobit prije oporezivanja je 3.775 kn, dok je konačna vrijednost zaliha 1.175 kn. Prema tome, ukoliko se u slučaju eksternog izvještavanja poduzeće odluči za primjenu metode prosječnih ponderiranih cijena umjesto metode FIFO prikazati će manji trošak sirovina a na kraju i veću dobit prije poreza, te će i konačne zalihe vrednovati po višim vrijednostima.

2.4.4. Računovodstvene politike na području financijske imovine i obveza

U bilanci se financijska imovina prikazuje u obliku kratkotrajnih ili dugotrajnih plasmana slobodnih novčanih sredstava. Kratkotrajnom financijskom imovinom smatraju se sva financijska ulaganja poduzeća koja imaju rok povrata kraći od jedne godine, ili ih poduzeće namjerava držati kraće od jedne godine, dok se dugotrajnom financijskom imovinom smatraju svi novčani plasmani poduzeća s rokom povrata ili namjerom držanja dužim od jedne godine. Poduzeća ulažu u razne oblike vlasničkih ili dužničkih vrijednosnih papira.

Financijskom imovinom smatra se svaka imovina koja je:

- „novac,
- vlasnički instrument drugoga subjekta,
- ugovorno pravo na primitak novca ili druge financijske imovine od drugog subjekta ili da se razmijeni financijska imovina ili financijske obveze s drugim subjektom prema uvjetima koji su potencijalno povoljniji za subjekt,
- ugovor koji se podmiruje ili se može podmiriti vlastitim vlasničkim instrumentima“ (Bakran D. et. al, 2021: 215).

Ovo područje, pored financijske imovine u užem smislu, obuhvaća i druge funkcionalne skupine iz bilance kao naprimjer novac i potraživanja. „Financijska imovina se priznaje ovisno o tome vodi li se takva imovina po fer vrijednosti ili ne. Imovina koja se vodi po fer vrijednosti, početno se i iskazuje po fer vrijednosti u računu dobiti i gubitka. Kada se imovina ne vodi po fer vrijednosti, tada je fer vrijednost te imovine uvećana za transakcijske troškove direktno vezane sa stjecanjem financijske imovine“ (MSFI 9, t. 5.1.). Financijsku imovinu koja se nalazi u poslovnim knjigama je potrebno naknadno mjeriti stoga je potrebno razlikovati sljedeće kategorije.

Tablica 8 Kategorije financijske imovine

Kategorija financijske imovine	Naknadno mjerenje
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka	Mjeri se po fer vrijednosti, promjene se iskazuju u računu dobiti i gubitka

Financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	Mjeri se po fer vrijednosti, promjene se iskazuju u izvještaju o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti Ne testira se na umanjenje vrijednosti
Financijska imovina po amortiziranom trošku	Mjeri se po amortiziranom trošku primjenom metode efektivne kamatne stope

Izvor: MSFI 9, poglavlje 5.

Financijske obveze obuhvaćaju obveze prema dobavljačima, obveze za kredite bankama i drugim poduzećima, obveze za porez na dobit, obveze za plaće, obveze za isplatu dividendi itd. Obveze mogu biti dugoročne i kratkoročne, što znači da mogu biti na rok do godine dana i na rok koji je duži od godine dana. „Obveze se mogu priznati kao obveze koje se vode u računu dobiti i gubitka po fer vrijednosti, te kao obveze koje se ne vode u računu dobiti i gubitka po fer vrijednosti. Kada se obveze vode po fer vrijednosti, njihovo početno priznavanje biti će po fer vrijednosti, a kada se ne vode po fer vrijednosti tada se fer vrijednost povećava za izravne transakcijske troškove“ (MSFI 9, t. 5.1.). Naknadno mjerenje ovisi o kategoriji financijske obveze.

Tablica 9 Kategorija financijskih obveza

Kategorija financijske obveze	Naknadno mjerenje
Financijske obveze po fer vrijednosti kroz dobit i gubitak	Mjere se po fer vrijednosti, te se promjene fer vrijednosti prikazuju u računu dobiti i gubitka
Ostale financijske obveze	Mjere se po amortiziranom trošku primjenom metode efektivne kamatne stopa Testiranje na umanjenje vrijednosti

Izvor: MSFI 9, Poglavlje 5.

2.4.5. Računovodstvene politike na području dugoročnih rezerviranja

Dugoročna rezerviranja posebna su vrsta obveza, te se izdvajaju od drugih obveza. Za dugoročna rezerviranja nismo sigurni da će se ona dogoditi u daljnjoj ili bližoj budućnosti. Drugim riječima, to su obveze poduzeća koje će na temelju prošlih događaja, u budućnosti

zahtijevati odljev ekonomske koristi iz poduzeća. Najčešće su to rezerviranja za otpremnine i mirovine, rezerviranja za troškove u garantnim rokovima, rezerviranja za troškove započetih sudskih sporova i drugo. Kod ovih obveza poduzeće nije sigurno u iznos obveze i rok dospjeća. Kada se u računovodstvu otvara dugoročno rezerviranje, izražava se procijenjeni iznos troška poslovanja, te se istovremeno i prikazuju obveze po dugoročnim rezerviranjima. „Rezerviranja treba pregledati na svaki datum bilance i uskladiti ih tako da odražavaju najbolju tekuću procjenu. Ako više nije vjerojatno da će podmirivanje obveze zahtijevati odljev resursa koji utjelovljuju ekonomske koristi, rezerviranje se treba ukinuti. Pri tome treba voditi računa da se rezerviranje treba ukinuti samo za izdatke za koje je rezerviranje izvorno priznato“ (MRS 37, t. 59., t. 61.).

2.4.6. Računovodstvene politike na području priznavanja prihoda

Prihodima se smatra povećanje ekonomske koristi u obračunskom razdoblju koji proizlaze iz povećanja ili priljeva imovine poduzeća ili smanjenja obveza. To ima za izravnu posljedicu povećanje zarađenog kapitala u toku obračunskog razdoblja. Priznavanje prihoda važno je za uspješnost poslovanja jer je osnova svakog poslovanja učinkovito korištenje imovine te realizacija učinaka kojima se ostvaruju prihodi. Prihodi poduzeća se ostvaruju приходima od prodaje trgovačke robe, приходima od prodaje gotovih proizvoda, приходima od pružanja usluga, приходima od kamata, dividendi i slično. Prihodi se priznaju samo kada su sigurni sukladno načelu opreznosti.

Prihodi od prodaje proizvoda priznaju se kada su ispunjeni svi sljedeći uvjeti:

- „poduzetnik je prenio na kupca značajne rizike i koristi od vlasništva nad proizvodima uključivo i robu,
- poduzetnik ne zadržava stalno sudjelovanje u upravljanju, do stupnja koji se obično povezuje s vlasništvom ni učinkovitu kontrolu nad prodanim proizvodima i robom,
- iznos prihoda može se pouzdano izmjeriti,
- vjerojatno je da će ekonomske koristi povezane s transakcijom u svezi prodaje proizvoda pritijecati kod poduzetnika, i
- troškovi, koji su nastali ili će nastati transakcijom u svezi prodaje proizvoda mogu se pouzdano izmjeriti“ (Bakran D. et. al., 2021: 1097).

3. Računovodstveni standardi kao podloga odabira računovodstvenih politika

S obzirom da se Republika Hrvatska nalazi u sustavu Europske Unije od 01. srpnja 2013. godine, njen računovodstveni sustav znatno ovisi o direktivama, smjernicama i uredbama Europske Unije. Sve zemlje članice dužne su primjenjivati uredbu koje je donijela Europska Unija. Direktive su određene smjernice koje države članice nisu dužne izravno primjenjivati, no dužne su prilagoditi svoj nacionalni okvir financijskog izvještavanja njima. Računovodstvene politike, njihov okvir i primjena u Republici Hrvatskoj definirane su Zakonom o računovodstvu. Zakonom o računovodstvu uređuje se „računovodstvo poduzetnika, razvrstavanje poduzetnika i grupa poduzetnika, knjigovodstvene isprave i poslovne knjige, popis imovine i obveza, primjena standarda financijskog izvještavanja i tijelo za donošenje standarda financijskog izvještavanja, godišnji financijski izvještaji i konsolidacija godišnjih financijskih izvještaja, izvještaj o plaćanjima javnom sektoru, revizija godišnjih financijskih izvještaja i godišnjeg izvješća, sadržaj godišnjeg izvješća, javna objava godišnjih financijskih izvještaja i godišnjeg izvješća, Registar godišnjih financijskih izvještaja te obavljanje nadzora“ (Zakon o računovodstvu, Narodne novine, br. 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, (dalje u tekstu: ZOR), čl. 1).

„Računovodstveni standardi predstavljaju detaljniju razradu računovodstvenih načela u pogledu metoda obuhvata, računovodstvenog procesiranja i prezentiranja podataka i informacija, drugim riječima, računovodstvena načela čine temelj za utvrđivanje standarda“ (Žager K. et. al., 2008b: 112).

Dvije su vrste računovodstvenih standarda:

- međunarodni računovodstveni standardi i
- nacionalni računovodstveni standardi.

Sva poduzeća koja su u sustavu poreza na dobit, dužna su objavljivati godišnje financijske izvještaje. Pri sastavljanju, poduzeća su dužna primjenjivati Međunarodne standarde financijskog izvještavanja, te Hrvatske standarde financijskog izvještavanja. S obzirom da su financijski izvještaji sastavljeni na temelju bruto bilance, poduzeća moraju primjenjivati standarde pri knjiženju poslovnih događaja.

Poduzeća koja su dužna primjenjivati MSFI su velika poduzeća i ona poduzeća koja se izlistavaju na burzi, dok su mala, mikro i srednja poduzeća dužna primjenjivati HSFI.

„Mikro poduzećima se smatraju ona poduzeća kojima je ukupna aktiva 2.600.000,00 kn, prihodi 5.200.000,00 kn, te im je prosječan broj radnika 10. Mala poduzeća su ona koja imaju ukupnu aktivu 30.000.000,00 kn, prihod 60.000.000,00 kn, te im je prosječan broj radnika 50. Srednja poduzeća su ona koja imaju ukupnu aktivu 150.000.000,00 kn, prihod 300.000.000,00 kn i prosječan broj radnika 250. Poduzeće ne smije prelaziti dva od tri navedena granična uvjeta da bi se karakteriziralo određenom veličinom. Velikom poduzećem se smatra ono poduzeće koje prelazi granične pokazatelje u najmanje dva od tri uvjeta za srednja poduzeća“ (ZOR, Odredba čl. 5, st. 2-5).

3.1. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja

S ciljem usklađivanja računovodstvenih sustava pojedinih zemalja usvojeni su Međunarodni računovodstveni standardi (MRS). Prvi takvi standardi su usvojeni 1973. godine. Kako se mijenjalo okruženje tako su se mijenjali i standardi. Objavljivani su novi, nadopunjavani stari, a neki stavljani izvan funkcije. 2004. godine promijenjeno je ime u Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (MSFI).

MSFI-evi su skup pravila koja su donesena od strane Odbora za Međunarodne računovodstvene standarde (engl. *IASB – International Accounting Standards Board*). Oni obuhvaćaju:

- „Međunarodne standarde financijskog izvještavanja
- Međunarodne računovodstvene standarde i
- Tumačenja Odbora za tumačenje međunarodnog financijskog izvještavanja (engl. *IFRIC – International Financial Reporting Interpretations Committee*) i bivšeg Stalnog odbora za tumačenje (engl. *SIC – Standing Interpretations Committee*)“ (MRS 1, t. 7.).

U nastavku su prikazani trenutno aktualni standardi:

- „MRS 1 – Prezentiranje financijskih izvještaja (revidiran 2007.)
- MRS 2 – Zalihe
- MRS 7 – Izvještaj o novčanim tokovima
- MRS 8 - Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške
- MRS 10 - Događaji nakon izvještajnog razdoblja
- MRS 11 – Ugovori o izgradnji

- MRS 12 – Porez na dobit
- MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema
- MRS 17 – Najmovi
- MRS 18 – Prihodi
- MRS 19 – Primanja zaposlenih
- MRS 20 – Računovodstvo državnih potpora i objavljivanje državne pomoći
- MRS 21 – Učinci promjena tečaja stranih valuta
- MRS 23 – Troškovi posudbe (revidiran 2007.)
- MRS 24 – Objavljivanje povezanih osoba
- MRS 26 – Računovodstvo i izvješćivanje o mirovinskim planovima
- MRS 27 – Nekonsolidirani financijski izvještaji
- MRS 28 – Udjeli u pridruženim subjektima i zajedničkim pothvatima
- MRS 29 – Financijsko izvještavanje u hiperinflacijskim gospodarstvima
- MRS 32 – Financijski instrumenti: prezentiranje
- MRS 33 – Zarada po dionici
- MRS 34 – Financijsko izvještavanje za razdoblja tijekom godine
- MRS 36 – Umanjenje imovine
- MRS 37 – Rezerviranja, nepredviđene obveze i nepredviđena imovina
- MRS 38 – Nematerijalna imovina
- MRS 39 – Financijski instrumenti: priznavanje i mjerenje
- MRS 40 – Ulaganja u nekretnine
- MRS 41 – Poljoprivreda
- MSFI 1 – Prva primjena Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja
- MSFI 2 – Plaćanje temeljeno na dionicama
- MSFI 3 – Poslovna spajanja
- MSFI 4 – Ugovori o osiguranju
- MSFI 5 - Dugotrajna imovina namijenjena prodaji i prestanak poslovanja
- MSFI 6 – Istraživanje i procjena mineralnih resursa
- MSFI 7 – Financijski instrumenti: objavljivanje
- MSFI 8 – Poslovni segmenti
- MSFI 9 – Financijski instrumenti
- MSFI 10 – Konsolidirani financijski izvještaji
- MSFI 11 – Zajednički poslovi
- MSFI 12 – Objavljivanje udjela u drugim subjektima

- MSFI 13 – Mjerenje fer vrijednosti
- MSFI 15 – Prihodi na temelju ugovora s kupcima
- MSFI 16 – Najmovi
- MSFI 17 – Ugovori o osiguranju“ (IFRS Foundation, 2022.: 3 – 4, url).

3.2. Hrvatski standardi financijskog izvještavanja

Međunarodni računovodstveni standardi su u Republiku Hrvatsku uvedeni 1993. godine. Tada su sva poduzeća neovisno o veličini bila obvezna primjenjivati ove standarde. Radi lakše primjene, 2008. godine izrađeni su Hrvatski standardi financijskog izvještavanja (HSFI). „Hrvatski standardi financijskog izvještavanja su računovodstvena načela i pravila koja primjenjuje računovodstvena struka, a koriste se kod sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja. U Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja naznačene su temeljne koncepcije na kojima počiva sastavljanje i prezentiranje financijskih izvještaja“ (Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, Narodne novine, br. 86/15, (dalje u tekstu: Odluka o objavljivanju HSFI), t. 1.2.).

HSFI-evi su izrađeni temeljem Zakona o računovodstvu, odrednica MSFI-ja i direktiva Europske Unije. Doneseni su od strane Odbora za standarde financijskog izvještavanja. U Republici Hrvatskoj, MSFI-eve su dužni primjenjivati velika poduzeća i poduzetnici koji su izlistani na burzi, dok su HSFI-eve dužni primjenjivati mikro, mala i srednja poduzeća. U nastavku su prikazani trenutno aktualni standardi:

- „HSFI 1 – Financijski izvještaji
- HSFI 2 – Konsolidirani financijski izvještaji
- HSFI 3 – Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena, pogreške
- HSFI 4 – Događaji nakon datuma bilance
- HSFI 5 – Dugotrajna nematerijalna imovina
- HSFI 6 – Dugotrajna materijalna imovina
- HSFI 7 – Ulaganja u nekretnine
- HSFI 8 – Dugotrajna imovina namijenjena prodaji i prestanak poslovanja
- HSFI 9 – Financijska imovina
- HSFI 10 – Zalihe
- HSFI 11 – Potraživanja
- HSFI 12 – Kapital

- HSFI 13 – Obveze
- HSFI 14 – Vremenska razgraničenja
- HSFI 15 – Prihodi
- HSFI 16 – Rashodi
- HSFI 17 – Poljoprivreda“ (Odluka o objavljivanju HSFI, t. 1.7.).

4. Računovodstvene politike na primjeru Privredne banke Zagreb d.d.

Dalje u radu biti će obrađene osnovne informacije o poduzeću, te najznačajnije računovodstvene politike u poslovanju Privredne banke Zagreb d.d.

4.1. Osnovni podaci o Privrednoj banci Zagreb d.d.

U ovom poglavlju su prezentirani podaci o Privrednoj banci Zagreb d.d. dostupni na internetskim stranicama Privredne banke Zagreb d.d. u poglavlju „Tko smo mi“, te u dokumentu „Statut Privredne banke Zagreb d.d.“.

Privredna banka Zagreb d.d. (skraćeno: PBZ) je druga najveća banka na području Republike Hrvatske. U vlasništvu je talijanske grupe Intesa Sanpaolo. Ona je osnovana 1966. godine, te je pravni nasljednik Banke Narodne Republike Hrvatske koja je osnovana 1962. godine. Privredna banka Zagreb d.d. postala je dioničkim društvom 1989. godine. Nakon deset godina, u prosincu 1999. godine, Privredna banka Zagreb d.d. uspješno je privatizirana kada je Banca Commerciale Italiana (skraćeno: BCI) otkupila 66,3% njenih dionica, dok je Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka zadržala 25% udjela plus dvije dionice. Banca Commerciale Italiana 2000. godine postaje dio vodeće talijanske bankarske grupe Gruppo Intesa, čime je Privredna banka Zagreb d.d. postala članom jedne od najvećih europskih bankarskih grupacija. Spajanjem Sanpaolo IMI i Bance Intesa 2007. godine, Privredna banka Zagreb postala je dio Intesa Sanpaolo Grupe, koja je jedna od najutjecajnijih bankarskih grupacija u Europi. Europska banka za obnovu i razvoj 2002. godine je stekla 20,88% manjinskog udjela u vlasništvu Privredne banke Zagreb d.d.. U lipnju 2015. godine Intesa Sanpaolo je stekla taj udjel od Europske banke za obnovu i razvoj te je time povećala svoje većinsko vlasništvo u Privrednoj banci Zagreb d.d. na 97,47% (Privredna banka Zagreb d.d., „Tko smo mi, Povijest i razvoj, url).

Glavne aktivnosti banke su zaprimanje depozita od šire javnosti, odobravanje zajmova i kredita iz tih sredstava, financijski najam (engl. *leasing*), otkup potraživanja (engl. *factoring*), trgovanje na tržištu novca u svoje ime ili u ime klijenta, izdavanje jamstava, platne usluge, iznajmljivanje sefova, prodaje polica osiguranja, pružanje savjetodavnih usluga pravnim osobama, pružanje investicijskih usluga i izdavanje elektroničkog novca (Privredna banka Zagreb d.d., Statut Privredne banke Zagreb d.d., 2022.: 3 – 5, url).

Sjedište Privredne banke Zagreb d.d. je se u Zagrebu na adresi Radnička cesta 50. Temeljni kapital društva iznosi 1.876.574.700,00 kuna (Privredna banka Zagreb d.d., Statut Privredne banke Zagreb d.d., 2022.: 2, 6, url).

4.2. Računovodstvene politike promatranog društva

U nastavku su prezentirane računovodstvene politike društva objavljene u bilješkama uz financijske izvještaje u dokumentu „Godišnje izvješće 2021. godine“.

Godišnji financijski izvještaji Privredne banke Zagreb d.d. pripremaju se sukladno Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja usvojenim od strane Europske unije. Revidirani su sukladno Međunarodnim revizijskim standardima. Godišnja izvješća pripremaju se sukladno odredbama Zakona o računovodstvu i Zakona o trgovačkim društvima.

U Privrednoj banci Zagreb d.d., Uprava je zadužena za izbor primjerenih računovodstvenih politika, za njihovu dosljednu primjenu, te one moraju biti usklađene s računovodstvenim standardima.

„Odvojeni i konsolidirani financijski izvještaji sastavljeni su na osnovi fer vrijednosti za financijsku imovinu i obveze po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka, financijsku imovinu mjerenu po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit i ulaganje u nekretnine. Nekretnine u vlastitom korištenju mjere se sukladno metodi revalorizacije. Ostala financijska imovina i obveze te nefinancijska imovina i obveze iskazani su po amortiziranom ili povijesnom trošku“ (Privredna banka Zagreb d.d., Godišnje izvješće 2021.: 67, url).

4.2.1. Nematerijalna imovina

Na slici 1 je prikazano stanje nematerijalne imovine banke na kraju obračunskog razdoblja. Od nematerijalne imovine, poduzeće u svojim izvještajima prikazuje goodwill, software, ulaganja u tuđa osnovna sredstva, imovinu u pripremi i ostalu nematerijalnu imovinu. Sukladno prikazanoj slici, najveća vrijednost nematerijalne imovine sadržana je u software-u, a nakon toga u ulaganjima u tuđa osnovna sredstva.

Slika 1 Stanje nematerijalne imovine na dan 31. prosinca 2021.

27. Nematerijalna imovina (nastavak)

(u milijunima kuna)

Banka	Goodwill	Software	Ostala nematerijalna imovina	Ulaganja u tuđa osnovna sredstva	Imovina u pripremi	Ukupno
Nabavna vrijednost						
Stanje na dan 1. siječnja 2020.	14	808	2	257	57	1.138
Povećanja	-	-	-	-	66	66
Otuđenja	-	(127)	-	(15)	-	(142)
Prijenos u upotrebu	-	68	-	13	(81)	-
Stanje na dan 31. prosinca 2020.	14	749	2	255	42	1.062
Povećanja	-	-	-	-	100	100
Prijenos u upotrebu	-	47	-	4	(51)	-
Otuđenja	-	(4)	-	(29)	-	(33)
Reklasifikacija u materijalnu imovinu	-	(3)	-	-	-	(3)
Stanje na dan 31. prosinca 2021.	14	789	2	230	91	1.126

Izvor: Privredna banka Zagreb d.d., Godišnje izvješće 2021., str. 129, url, 26.06.2022.

Prema MSFI 3 poduzeće je dužno poslovna spajanja obračunavati metodom kupnje. To je datum kada je Grupa preuzela kontrolu. Poslovne kombinacije koje se nalaze pod zajedničkom kontrolom, priznaju se po knjigovodstvenoj vrijednosti. Razlike su priznate izravno u kapital poduzeća.

Od 1. siječnja 2010. godine pa nadalje, goodwill se mjeri na datum stjecanja kao zbroj:

- „fer vrijednosti prenesene naknade; uvećano za
- priznati iznos eventualnog udjela nekontrolirajućih interesa u stečenom subjektu; uvećano za
- ako se stjecanje ostvaruje u etapama, fer vrijednost postojećeg vlasničkog udjela u stečenom društvu; umanjeno za
- neto priznati iznos (u pravilu fer vrijednost) prepoznatljive stečene imovine i preuzetih obveza.

Ako je zbroj negativan, dobit proizašla iz povoljne kupnje odmah se priznaje u računu dobiti i gubitka“ (Privredna banka Zagreb d.d., Godišnje izvješće 2021.: 67, url).

Goodwill se smatra viškom troška stjecanja u odnosu na udjel u priznatom iznosu prepoznatljivih obveza, potencijalnih obveza stečenog društva i imovine, te ako bi taj zbroj bio negativan, dobit bi se priznavala odmah u račun dobiti i gubitka. Navedeno vrijedi za sva stjecanja do 1. siječnja 2010. godine.

Prema MSFI 3, nekontrolirajućim interesom smatraju se svi vlasnički udjeli u ovisnom društvu koji ne pripadaju matici posredno ili neposredno. U Privrednoj banci Zagreb d.d. nekontrolirajući interesi ustanovljeni su izdvojeno od kapitala i rezervi, te se pri svakoj transakciji donosi odluka hoće li nekontrolirajući interes biti prikazan sukladno fer vrijednosti ili sukladno razmjernom udjelu priznatog iznosa prepoznatljive neto imovine na datum sticanja.

Prema MSFI 10, ulaganja u podružnice (ovisna društva) iskazuju se u konsolidiranim izvještajima Banke na datum stjecanja umanjen za ispravak vrijednosti. Na datum prestanka kontrole, prestaje se priznavati imovina, obveze, udjeli nekontrolirajućih interesa, te ostali elementi kapitala podružnica. Može biti manjak ili višak, koji je proizašao iz prekida kontrole, priznaje se u računu dobiti i gubitka.

Prema MRS 28 pridruženo društvo subjekt je u kojem ulagatelj ima znatan utjecaj. Privredna banka Zagreb d.d. ulaganja priznaje po trošku pri prvom knjiženju, gdje uključuju i goodwill, dok se naknadno vrednuju metodom udjela u konsolidiranim financijskim izvještajima

Poslovna spajanja koja proizlaze iz prijenosa udjela u društvima koje kontrolira vlasnik koji kontrolira Grupu priznaju se po knjigovodstvenoj vrijednosti od datuma spajanja. Stečene obveze i imovina priznaju po knjigovodstvenoj vrijednosti koja se nalazi u financijskim izvještajima stečenog društva.

Nematerijalna imovina je imovina koja nema fizičkih obilježja. Prema MRS 38 nematerijalna se imovina početno mjeri po nabavnoj vrijednosti, a nakon priznavanja se može mjeriti po modelu revalorizacije ili po modelu troška. Modelom troška imovina se iskazuje po trošku nabave koji je umanjen za akumuliranu amortizaciju i akumulirano smanjenje vrijednosti, dok se modelom revalorizacije imovina iskazuje po revaloriziranoj vrijednosti, što je zapravo vrijednost na datum revalorizacije koja je umanjena za naknadnu akumuliranu amortizaciju i sve naknadne akumulirane gubitke od umanjenja vrijednosti. Priznaje se ako postoji vjerojatnost da će nastati buduće ekonomske koristi, te ako je moguće pouzdano izmjeriti trošak imovine. Privredna banka Zagreb d.d. nakon početnog mjerenja nematerijalnu imovinu mjeri po modelu troška. Obračunavanje amortizacije provodi se linearnom metodom tokom

procijenjenog korisnog vijeka upotrebe. Korisni vijek licence i software-a koji se očekuje je šest godina.

4.2.2. Materijalna imovina

Na slici 2 prezentirano je stanje nekretnina i opreme na kraju obračunskog razdoblja. Banka u svojim izvještajima prikazuje stavke zemljišta i zgrade, namještaja i ostale opreme, motorna vozila, računalnu opremu i imovinu u pripremi. Prema prikazanoj slici, najveća vrijednost nekretnine i opreme sadržana je u zemljištu i zgradama, a nakon toga u namještaju i ostaloj opremi.

Slika 2 Stanje nekretnine i opreme

28. Nekretnine i oprema (nastavak)

Banka	(u milijunima kuna)					Ukupno
	Zemljišta i zgrade	Namještaj i ostala oprema	Motorna vozila	Računalna oprema	Imovina u pripremi	
Nabavna vrijednost						
Stanje na dan 1. siječnja 2020.	833	439	8	426	31	1.737
Povećanja	-	-	-	-	137	137
Prijenos u upotrebu	106	30	5	18	(159)	-
Otuđenja	(33)	(14)	(1)	(29)	-	(77)
Usklađenje fer vrijednosti	83	-	-	-	-	83
Stanje na dan 31. prosinca 2020.	989	455	12	415	9	1.880
Povećanja	-	-	-	-	193	193
Prijenos u upotrebu	60	23	1	70	(154)	-
Otuđenja	(13)	(32)	(1)	(82)	-	(128)
Reklasifikacija u imovinu namijenjenu prodaji	(3)	-	-	-	-	(3)
Reklasifikacija s materijalne imovine	-	3	-	-	-	3
Stanje na dan 31. prosinca 2021.	1.033	449	12	403	48	1.945

Izvor: Privredna banka Zagreb d.d., Godišnje izvješće 2021., str. 133, url, 26.06.2022.

Nekretnine i oprema definiraju se kao materijalna imovina koja se drži s namjenom iznajmljivanja, pružanja usluga, ili u druge administrativne svrhe. Prema MRS 16, moguće je izabrati između metode troška ili metode revalorizacije. Metodom troška se trošak nabave umanjuje za akumuliranu amortizaciju i za gubitke od umanjenja vrijednosti, dok se metodom revalorizacije imovina prikazuje po revaloriziranoj vrijednosti koja je zapravo fer vrijednost na dan revalorizacije koja je umanjena za naknadno akumuliranu amortizaciju i akumulirano

umanjenje vrijednosti. Privredna banka Zagreb d.d. se u ovom slučaju odlučila opremu i nekretnine iskazivati po metodi troška, dok se nekretnine koje su upotrebi od strane vlasnika vrednuju po metodi revalorizacije. U okviru računovodstvenih politika na području amortizacije, banka se odlučila za sljedeći korisni vijek upotrebe koji je prikazan u Tablici 11. iz čega proizlaze stope amortizacije, te se imovina amortizira linearnom metodom u što ne spadaju imovina u upotrebi i zemljište.

Tablica 10 Korisni vijek upotrebe

Zgrade	10 do 40 godina
Uredski namještaj	5 godina
Kompjutori	4 do 6 godina
Motorna vozila	5 godina
Oprema i ostala imovina	2 do 10 godina

Izvor: Privredna banka Zagreb d.d., Godišnje izvješće 2021., str. 88, url, 12.06.2022.

Pri prodaji imovine ili povlačenja iz upotrebe, njezina akumulirana amortizacija i trošak uklanjaju se iz računovodstvenih evidencija, te se svaka dobit ili gubitak proizašao iz tih događaja uključuje u račun dobiti i gubitka. Nekretnina kojoj se mijenja namjena od korištenja u vlastite svrhe do iznajmljivanja, reklasificira se u stavku Ulaganja u nekretnine.

Ulaganje u nekretnine označavaju nekretnine koje su u vlasništvu banke koje se drže radi ostvarivanja porasta vrijednosti kapitala ili radi zarade od najma, te se tu ne ubrajaju ulaganja koja su namijenjena prodaji u okviru redovnog poslovanja ili u administrativne svrhe. Prema MRS 40, poduzeće može birati između modela troška ili modela fer vrijednosti, te mora objaviti koji model primjenjuje. Privredna banka Zagreb d.d. je u svojim bilješkama uz financijske izvještaje objavila da se koristi modelom fer vrijednosti. Ulaganje u nekretnine se briše iz bilance pri otuđenju, kada se trajno povlači iz upotrebe ili kada se ne očekuje buduća ekonomska korist od otuđenja. Dobitak ili gubitak od otuđenja ili povlačenja priznaje se u računu dobiti i gubitka u razdoblju otuđenja ili povlačenja.

Prema MSFI 5 imovina namijenjena prodaji je dugotrajna imovina ili skupine imovine ili obveza namijenjene prodaji čija je knjigovodstvena vrijednost nadoknađena putem prodaje, a

ne putem korištenja. Kako bi to bilo moguće, prodaja imovine mora biti vjerojatna, te mora biti dostupna za prodaju u postojećem stanju. Privredna banka Zagreb d.d. mjeri imovinu namijenjenu prodaji prema fer vrijednosti koja je umanjena za troškove prodaje ili po knjigovodstvenoj vrijednosti. Ta imovina ne podliježe amortizaciji.

4.3.3. Financijski instrumenti

Slika 3 Financijska imovina i obveze

17. Financijska imovina i obveze (nastavak)

Klasifikacija financijske imovine i obveza (nastavak)

(u milijunima kuna)

Banka

	Obavezno mjereno po fer vri- jednosti kroz račun dobiti i gubitka	Mjereno po fer vri- jednosti	Dužnički instru- menti po fer vrijed- nosti kroz ostalu sve- obuhvatnu dobit	Vlasnički instru- menti po fer vrijed- nosti kroz ostalu sve- obuhvatnu dobit	Amortizi- rani tro- šak	Ukupna knjigo- vodstvena vrijednost
Na dan 31 prosinca 2021.						
Novac i tekući računi kod dru- gih banaka	-	-	-	-	27.403	27.403
Sredstva kod Hrvatske narodne banke	-	-	-	-	4.533	4.533
Financijska imovina namije- njena trgovanju	1.135	-	-	-	-	1.135
Derivativna financijska imo- vina	37	-	-	-	-	37
Promjena fer vrijednosti zašti- ćenih stavki u zaštiti portfelja od kamatnog rizika	(3)	-	-	-	-	(3)
Kredit i predujmovi bankama	-	-	-	-	4.659	4.659
Kredit i predujmovi komiten- tima	-	-	-	-	53.835	53.835
Investicijske vrijednosnice	17	46	7.429	54	1.958	9.504
Ukupna financijska imovina	1.186	46	7.429	54	92.388	101.103
Tekući računi i depoziti banaka	-	-	-	-	1.911	1.911
Tekući računi i depoziti komi- tenata	-	-	-	-	81.112	81.112
Derivativne financijske obveze	1	-	-	-	-	1
Uzeti kamatonosni krediti i os- tale financijske obveze	-	-	-	-	3.597	3.597
Podređeni kredit	-	-	-	-	827	827
Ukupne financijske obveze	1	-	-	-	87.447	87.448

Izvor: Privredna banka Zagreb d.d., Godišnje izvješće 2021., str. 110, url, 26.06.2022.

Na slici 3 prikazuju se financijske imovine i obveze banke koje se nalaze u bilješkama uz financijske izvještaje. Pod financijskom imovinom, stavka koja ima najveću knjigovodstvenu vrijednost je krediti i predujmovi komitentima, dok pod financijskim obvezama stavka koja ima najveću knjigovodstvenu vrijednost je tekući računi i depoziti komitenata. To je iz razloga što je primarni posao banke primanje depozita od javnosti i odobravanje zajmova i kredita iz tih sredstava. Komitenti u banci su građani, poduzeća te javni sektor i ostale institucije.

U bilješkama uz financijske izvještaje banke navedeno je da se predujmovi, krediti i ostale financijske obveze priznaju na datum nastanka odnosno kada su plasirani klijentima. Redovne prodaje i kupnje financijskih instrumenata priznaju se u trenutku prijenosa instrumenata tj. na datum namire. U slučaju kada se priznaje na datum namire, izmjene u fer vrijednosti obveza ili imovine koje su predmetom transakcije priznaju se od datuma namire, dok se preostale financijske obveze i imovina priznaju od datuma trgovanja. Prema MSFI 9, prilikom početnog priznavanja financijska imovina mjeri se na tri načina, po amortiziranom trošku, po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka ili po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit.

4.3.4. Prihodi i rashodi

Na slici 4 prikazan je usporedni račun dobiti i gubitka banke za 2020. i 2021. godinu. Dobit banke se 2021. godine povećala za otprilike 36,48%. To se može pripisati pandemiji COVID-19 jer je banka bila dužna omogućiti moratorije na kredite, te je time 2020. godine smanjila prihode od kamata i provizija. Najznačajnija stavka u računu dobiti i gubitka za 2021. godinu je stavka prihoda od kamata izračunata koristeći se metodom efektivne kamatne stope.

Slika 4 Račun dobiti i gubitka

Račun dobiti i gubitka

Za godinu koja završava 31. prosinca

		(u milijunima kuna)	
		BANKA	
	<i>Bilješke</i>	2021.	2020.
Prihodi od kamata izračunati koristeći metodu efektivne stope	6b	2.052	2.152
Ostali prihodi od kamata	6b	29	36
Rashod od kamata	6c	(116)	(140)
Neto prihod od kamata		1.965	2.048
Prihod od naknada i provizija	7a	998	906
Rashod od naknada i provizija	7b	(254)	(208)
Neto prihod od naknada i provizija		744	698
Prihod od dividendi	8	122	40
Neto prihod od trgovanja i neto dobiti od preračunavanja monetarne imovine i obveza	9	237	204
Usklade po fer vrijednosti iz računovodstva zaštite	10	-	-
Ostali poslovni prihodi	11	35	53
Ukupni poslovni prihodi		3.103	3.043
Neto gubici od umanjenja vrijednosti kredita i predujmova komitentima	14a	10	(415)
Ostali gubici od umanjenja vrijednosti i rezerviranja	14b	(301)	(40)
Troškovi zaposlenika	12	(684)	(683)
Amortizacija i umanjenje vrijednosti goodwilla	15	(185)	(175)
Ostali troškovi poslovanja	13	(592)	(696)
Udio u dobiti pridruženih društava	26	-	-
Dobit prije poreza		1.351	1.034
Porez na dobit	16	(236)	(217)
Dobit za godinu		1.115	817
Namijenjena:			
Dioničarima Banke		1.115	817
Manjinski udjeli		-	-
		1.115	817

Izvor: Privredna banka Zagreb d.d., Godišnje izvješće 2021., str. 56, url, 26.06.2022.

Prihodi i rashodi od kamata priznaju se u računu dobiti i gubitka, te se na njih primjenjuje metoda efektivne kamatne stope. Prema MSFI 9, efektivnom kamatnom stopom smatra se stopa koja diskontira procijenjena buduća novčana plaćanja ili novčane primitke na bruto

knjigovodstvenu vrijednost financijske imovine ili na amortizirani trošak obveze tokom očekivanog vijeka trajanje financijske imovine ili obveze.

Prihodi i rashodi od provizija i naknada su provizije i naknade na temelju stranog i domaćeg platnog prometa, upravljanja imovinom, izdavanja akreditiva, kartičnog poslovanja, te garantnog poslovanja. Priznaju se u računu dobiti i gubitka pri objavljivanju pojedinačne usluge. Naknada za čuvanje raspoloživih sredstava za odobrene kredite za koje postoji mogućnost da će biti povučeni, razgraničavaju se te se priznaju kao korekcija efektivne kamatne stope na zajam.

Neto prihodi od trgovanja i neto dobiti i gubici od preračunavanja monetarne imovine i obveza obvezno se mjere po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka, te se pod to smatraju dobiti od trgovanja valutnim swapovima i forwardima i stranim valutama, realizirani i nerealizirani dobiti po vrijednosnicama i neto dobiti i gubici od tečajnih razlika koji su nastali pri preračunavanju monetarne imovine i obveza i vrijednosnica s kojima se ne trguje.

Ostalim poslovnim приходima smatra se neto dobit od prodaje vrijednosnih papira koji su klasificirani kao financijska imovina, prihodi od najмова od ulaganja u nekretnine i imovina u operativnom najmu, neto dobit od prodaje opreme i nekretnina, i na ostale prihodi, te su oni mjereni po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit.

Banka ima obvezu za plaćanje doprinosa za zdravstveno i mirovinsko osiguranje za stalne zaposlenike. Doprinosi za mirovinsko iznose 20%, dok za zdravstveno iznose 16,5%. Obveze prestaju u trenutku podmirenja, te se priznaju kao trošak u računu dobiti i gubitka po nastanku. Pravo na godišnji odmor se priznaje u trenutku nastanka.

4.3.5. Rezerviranja

Prema MRS 37 rezerviranjima se smatraju one obveze koje su neizvjesnog vremena ili iznosa, te iznos koji je priznat kao rezervacija mora biti najbolja procjena izdataka potrebnih za podmiranje sadašnjih obveza na kraju izvještajnog razdoblja. U Privrednoj banci Zagreb d.d. rezervacije se priznaju kada postoji sadašnja izvedena ili zakonska obveza koja je posljedica nekih prethodnih događaja, te ako postoji vjerojatnost da će za ispunjenje obveza biti potreban odljev resursa koji sadrži ekonomske koristi, te ako iznos tih obveza može biti pouzdano procijenjen. Rezervacije za troškove i obveze održavaju se na onoj razini za koju Uprava smatra da je dovoljna za pokriće gubitaka. Neke od stavki rezervacija su rezervacije za sudske sporove,

rezervacije za Hrvatsku narodnu banku, rezervacije za izvanbilančnu izloženost, rezervacije za obveze za mirovinsko osiguranje i druge.

5. Zaključak

Financijskim izvještajima prezentirane su samo brojčane informacije o poslovanju poduzeća, stoga je potrebno sastaviti bilješke uz financijske izvještaje u kojima se zapisuju sve dodatne informacije o nekim ili svim položajima u računu dobiti i gubitka, bilanci, izvještaju o promjenama glavnice i izvještaju o novčanom toku. Isto tako objašnjene su najvažnije je računovodstvene politike i procjene koje je menadžment upotrebljavao pri sastavljanju izvještaja.

Računovodstvene politike su načela, pravila i postupci koje uprava poduzeća odabire, te se one primjenjuju pri sastavljanju i prezentiranju financijskih izvještaja. Prema načelu dosljednosti, računovodstvene politike koje su jednom usvojene, potrebno je dosljedno upotrebljavati u svakom obračunskom razdoblju, iznimno u slučaju kada se mijenjaju zakonski propisi, standardi ili ako promjena računovodstvene politike dovodi do kvalitetnijih financijskih izvještaja. Računovodstvene politike moraju se sastavljati sukladno Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja, odnosno u Republici Hrvatskoj i sa Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja. Također se poduzeće mora držati i Zakona o računovodstvu kao i drugih zakona i propisa.

Računovodstvene politika u poslovanju poduzeća imaju veliki utjecaj jer se odabirom računovodstvenih politika vrlo lako može utjecati na rezultat poslovanja. Menadžment poduzeća odabire i primjenjuje računovodstvene politike koje se koriste kod sastavljanja financijskih izvještaja. Bitno je izabrati odgovarajuće računovodstvene politike jer se njima može donijeti kvalitetne i učinkovite poslovne odluke. Najznačajnije računovodstvene politike su na područjima dugotrajne nematerijalne i materijalne imovine, zaliha, financijske imovine i obveza, dugoročnih rezerviranja te priznavanja prihoda

Privredna banka Zagreb d.d. druga je najveća banka u Republici Hrvatskoj, te je zbog svoje veličine dužna primjenjivati Međunarodne standarde financijskog izvještavanja pri sastavljanju financijskih izvještaja. U radu su objašnjene najznačajnije računovodstvene politike u poslovanju banke koje se nalaze u bilješkama uz financijske izvještaje. Na primjeru izabranog poduzeća vidljivo je da su u bilješkama opširno objašnjeni svi dijelovi financijskih izvještaja, te korištene računovodstvene politike i procjene.

Popis literature

1. Bakran D., Gulin D., Milčić I., Međunarodni standardi financijskog izvještavanja ; Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2021.
2. Barišić I., Brozović M., Dečman N., Ježovita A., Pavić I., Računovodstvo I – priručnik za vježbe, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2016.
3. Gulin D., Perčević H., Tušek B., Žager L., Poslovno planiranje, kontrola i analiza, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2012.
4. Hrvatski standardi financijskog izvještavanja 10 - Zalihe
5. IFRS Foundation, IFRS Standards, 2022., [online], dostupno na: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2022/issued/part-a/ifrs-issued-standards-2022-part-a.pdf> , 19.06.2022.
6. Mamić Sačer I., Sever I., Primjena Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja: studije slučaja, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2013.
7. Međunarodni računovodstveni standard 1 – Prezentiranje financijskih izvještaja
8. Međunarodni računovodstveni standard 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema
9. Međunarodni računovodstveni standard 28 – Udjeli u pridruženim subjektima i zajedničkim pothvatima
10. Međunarodni računovodstveni standard 37 – Rezerviranja, nepredviđene obveze i nepredviđena imovina
11. Međunarodni računovodstveni standard 38 – Nematerijalna imovina
12. Međunarodni računovodstveni standard 40 – Ulaganja u nekretnine
13. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja 3 – Poslovna spajanja
14. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja 5 – Dugotrajna imovina namijenjena prodaji i prestanak poslovanja
15. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja 9 – Financijski instrumenti
16. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja 10 – Konsolidirani financijski izvještaji3
17. Mijoč I., Računovodstvena načela i standardi (MSFI i MRS), Ekonomski fakultet u Osijeku, Katedra za financije i računovodstvo, [online], dostupno na: http://www.efos.unios.hr/upravljanje-marketingom/wp-content/uploads/sites/230/2013/04/inf_sustavi_u_rac.pdf , 21.05.2022.

18. Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, Narodne novine, br. 86/15
19. Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, Narodne novine, br. 140/06
20. Privredna banka Zagreb d.d., Godišnje izvješće 2021, [online], dostupno na: <https://www.pbz.hr/document/documents/PBZ/financijska-izvjesca/Q1-2021/Godi%C5%A1nje-izvje%C5%A1%C4%87e-2021.pdf>, 12.06.2022.
21. Privredna banka Zagreb d.d., Statut Privredne banke Zagreb d.d., [online], dostupno na: <https://www.pbz.hr/document/documents/PBZ/ostalo/KORPORATIVNI-DOKUMENTI/Statut-PBZ-03-22.pdf>, 19.06.2022.
22. Privredna banka Zagreb d.d., Tko smo mi: Povijest i razvoj, [online], dostupno na: <https://www.pbz.hr/gradjani/Nas-svijet/Tko-smo-mi.html>, 12.06.2022.
23. Uredba komisije (EZ) br. 1126/2008 od 3. studenoga 2008. o usvajanju određenih međunarodnih računovodstvenih standarda u skladu s Uredbom (EZ) br. 1606/2002 Europskog parlamenta i Vijeća
24. Vašiček V., Vašiček D., Broz Tominac S., Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb, Ekonomski fakultet, 2020.
25. Zakon o računovodstvu, Narodne novine, br. 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20
26. Žager K., Mamić Sačer I., Sever Mališ S., Žager L., Analiza financijskih izvještaja – 2. prošireno izdanje, MASMEDIA d.o.o., Zagreb, 2008.
27. Žager K., Tušek B., Mamić Sačer I., Sever Mališ S., Računovodstvo I – računovodstvo za neračunovođe, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2016.
28. Žager K., Tušek B., Vašiček V., Žager L., Osnove računovodstva - računovodstvo za neračunovođe, 2. izdanje, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2008.

Popis slika

Slika 1 Stanje nematerijalne imovine na dan 31. prosinca 2021.	27
Slika 2 Stanje nekretnine i opreme	30
Slika 3 Financijska imovina i obveze	32
Slika 4 Račun dobiti i gubitka.....	34

Popis tablica

Tablica 1 Linearna metoda amortizacije.....	10
Tablica 2 Degresivna metoda amortizacije.....	11
Tablica 3 Progresivna metoda amortizacije.....	12
Tablica 4 Obračun utroška primjenom metode FIFO	15
Tablica 5 Obračun utroška primjenom metode LIFO.....	16
Tablica 6 Obračun utroška primjenom metode prosječnih ponderiranih cijena	16
Tablica 7 Utjecaj metoda FIFO, LIFO i PPC na financijski položaj poduzeća.....	17
Tablica 8 Kategorije financijske imovine	18
Tablica 9 Kategorija financijskih obveza	19
Tablica 10 Korisni vijek upotrebe.....	31